

U POSJET REKAŠKIM HRVATIMA

marti, 26 martie 2019

„Dok je srca, bit e i Kroacije!” rekao je u jednoj od svojih pjesama veliki hrvatski pjesnik Antun Gustav Matoš;

Danas viš poznat po svojim vinogradima, grad Rekaš spominje se prvi put u jednom ljetnom feudalnom putopisu iz 1319. godine. Hrvati su bili su me u prvim stanovnicima ovog naselja, za njih se vjeruje da su se doselili iz Babine Grede (Hrvatska) i okolice polovicom XVII. st.

Etnička skupina Rekaš naseljena je u granicama triju država: Hrvatske, Mađarske i Srbije. Najveći dio Rekaša živi na prostoru isto ne Slavonije i zapadnog Srijema, a značajnija su njihova naselja smještena i sjevernije uz Dravu te u Bačkoj i Baranji. Smatra se da ime Rekaš u užoj je vezi s vjerskom pripadnošću zapadnom kršćanstvu. Po etimologiji, po etimologiji, u smislu prevođenja na katoličanku vjeru. Neki pak smatraju da ime Rekaš do-lazi od rijeke Rekaš, od na ina kako se katolici križaju rukom s pet prstiju, za razliku od pravoslavaca koji se križaju s tri prsta. Pravoslavni Srbi tijekom XVIII. i XIX. st. Rekašcima su nazivali sve susjedne katolike u Bosni, Slavoniji, Srijemu, Bačkoj i Baranji, ali i u Lici, čak i u Dalmaciji i na prostoru uže Srbije.

Donedavno je u Rekašu, u bivšoj kući povijesni arhiv koji je nacionalnosti Josepha Stitzla, djelovao muzej gdje je bila izložena vrijedna i iznimno bogata zbirka starih fotografija, koja prikazuju ličnosti mjesne zajednice, vrijedne eksponate starih narodnih nošnji te stare namještaje i seljačke kućanske predmete koje su neko pripadale svim etničkim skupinama. Jer u Rekašu žive Hrvati, Mađari, Nijemci, Rumunji, Srbi i, najnovije, Romi, jedan etnički skupni i vjerski zajednički život koji može služiti kao primjer zajedničkog suživota u Rumunjskoj.

Ovdje, u Rekaškom muzeju, u fotografijama obuhvaćen je i dijelom novije povijesti mjesne hrvatske zajednice.

„Sve što ima ovdje premjestiti se u Dom kulture jer tamo ima više prostora i novija je zgrada od ove tu” kaže Rekaška profesorica vjeronauka hrvatskog porijekla, Marica Peli, koju sam zamolio da nam ispričava priču o ovdašnjim Rekašcima, odnosno kako su nekada živjeli Hrvati u ovom dijelu Rumunjske te kako je stanje ove zajednice danas. Prvi koji su došli na ovo tlo gdje se sad nalazi Rekaš – nastaviti će Marica Peli – bili su Hrvati. Bilo je to za vrijeme turske okupacije, negdje polovicom 17. vijeka. Poslije Hrvata su došli Nijemci, pa Mađari, pa, najzad, Rumunji. Najprije kada su došli Hrvati nastanili su se pored Begeja. Zato se i zove Rekaš; jer mu ime dolazi od rijeke Begej. Ali kako je Begej esto puta izašao iz svog korita krenuli su prema brdu, jer je naselje Rekaš malo brdovito, pa su tamo, kaže legenda, našli jednu staru crkvu koju su je, vjerojatno, sagradili Bugari, kada su u jednom valu prošli ovuda u 14. stoljeću. I tamo su, pored te stare crkve, pošli Hrvati graditi kuće, a uz kuće su gradili ulice i sokaci. Zato su nam ulice u Rekaškoj strani i sokaci vijugavi

Kroz cijelo 19. stoljeće sve do 1950. godine Hrvati su imali svoju Rekašku kulturno-prosvjetni rad.

ukusnu i oku ku gibanicu i doma e crno vino iz svojeg vinograda te ih je posložila na starom crvenom tkanom trpezniku, tako er i kom. "Gibanica se obi no je na svi sveci i se pravi orom, makom i s im svaki voli, s im mož da napravi. Se pravi i za svadbe ili krštenja, ali mož to biti sasvim normalan dan, kad svaki želi da je. Samo su na i žene okice znale ovo da napravidu. A vino je od na ega vinograda. Na i Hrvati su se bavili najvi e vinogradom. I moj deda i moj tata su se bavili vinogradom i sad je vinograd ostao nama i mi beremo grož e i pravimo vina. Pored vinograda i su jo ; radili i u polju, sejali su kukuruza, žita i su ranili marve: krave, konji, prasci...“

Pored gibanica i prirodnog reka kog vina, gospo a Mara nam je htjela prikazati i rasko nu tradicionalnu no nju. Alesia i Marius, njezini unuci, ovom su prilikom obukli odje u koja se uva u ormaru i obla i se posebnim prilikama te koja se prenosi s generacije na genaraciju.

"Devojke su imale roklje, mloge roklje – zapo ela je na ljupkom i kom govoru svoje izla-ganje gospo a Mara, isti u i da je ko ulja koju je sada obukla njezina unuka neko ju je ona sama nosila, a prije toga pripadala je svojoj majci. Prije su nosile po pet i roklja ispod, ali sada ne tako mlogo zato i to su te i ne se može. Priko ko ulje vezene su imale prusluk, svilenu roklju, kicelju belu i maramu na tri roglja sa lepom bro om. Na glavi su imale pletenice i cvetovi. A mu i su imali bele ga e i i žme, ko ulju, prusluk sa dugmetima i emer.“

Nisam ostao s dojmom, na kraju svog posjeta reka kim i okcima, da je njihov broj malen (iako me statistike u tom pogledu proturije e!), jer su tragovi ovda nje vrijedne zajednice posvuda vidljivi, a oni koji su ostali trude se svim snagama da te tragove nitko ne izbri e. "I dok je srca, bit e i Kroacije!“ rekao je u jednoj od svojih pjesama veliki hrvatski pjesnik Antun Gustav Mato ;.

Daniel Lucacela